

Beszámolók □ Szemlék □ Referátumok

Az Egyesült Nemzetek Iparfejlesztési Szervezetének Ipari és Technológiai Információbankja

Az UNIDO 2. közgyűlésén, Limában 1975-ben elfogadott nyilatkozat és akcióterv sürgette az INTIB (*Industrial and Technological Information Bank*), az UNIDO Ipari és Technológiai Információbankjának létrehozását. 1975 decemberében az ENSZ-közgyűlés 3507 (XXX) sz. határozata újból leszögezte, hogy "...a fejlődő országok számára hozzáférhetővé kell tenni a számukra szükséges technológiákkal, az új technológiák alkalmazásával, az új fejlesztési eredményekkel és azok felhasználásának lehetőségeivel kapcsolatos információkat".

A kísérleti időszak

Alapos előkészítés után az UNIDO közgyűlése 1977-ben határozatot hozott az INTIB kísérleti működésének megindításáról. E határozat alapján az INTIB megkezdte működését.

Az UNIDO Ipari Fejlesztési Tanácsa (*Industrial Development Board; IDB*) a következőkben határozta meg az INTIB funkcióit:

- ◆ technológiai információk szolgáltatása fejlesztési projektek értékeléséhez és megvalósításához;
- ◆ információszolgáltatás a természeti forrásokról azok hatékonyabb kiaknázása céljából;
- ◆ információk szolgáltatása a másodnyersanyagok, hulladékok újrafelhasználásáról, hatékony hasznosításáról;
- ◆ információk szolgáltatása különböző országoknak a licencek és szabadalmi jogok beszerzésekor szerzett tapasztalatairól, beleértve az egyezmények feltételeire és kikötéseire vonatkozó információkat is;
- ◆ beruházási adatok szolgáltatása a világ minden részéről és minden szektorról, az e téren megva-

lósuló nemzetközi együttműködés elősegítése érdekében;

- ◆ az energia ipari hasznosításával kapcsolatos ismeretek hozzáférhetővé tétele;
- ◆ információk szolgáltatása technológiák és berendezések szállítóirol, kutatóintézetekről, tanácsadó vállalatokról és tanácsadókról az egész világra kiterjedően.

1979-ben az e célra létrehozott szakértői csoport értékelte az INTIB működését a 18 hónapos kísérleti időszak folyamán, négy kiválasztott ipari szektorban: a mezőgazdasági gépek és felszerelések gyártása, a vas- és acélipar, a műtrágyagyártás, valamint a mezőgazdasági iparok területén. Ajánlásai szerint – tisztázva az INTIB és más UNIDO-tevékenység viszonyát, és különösen a mezőgazdasági gépgyártásra összpontosítva – az INTIB elsőbbséget élvező feladatai a következők:

- ◆ tájékoztatás a fejlett és fejlődő országokban folyó kutató-fejlesztő munkákról;
- ◆ adatok gyűjtése a fejlődő és különösképpen a legkevésbé fejlett országokban működő gyártókról;
- ◆ az UNIDO-nál és más nemzetközi ügynökségeknél, szervezeteknél már meglévő, regionális és nemzeti vonatkozású információk összegyűjtése;
- ◆ kiválasztott gyártmányokról és gyártási technológiájukról szóló összeállítások ("gyártási profi- lok") készítése;
- ◆ információk gyűjtése a fejlődő országok és vállalataik eddig szerzett tapasztalatairól a beruházást, licencbeszerzést, alvállalkozásokat és technológiátadást illetően;
- ◆ a mezőgazdasági gépekkel és felszerelésekkel foglalkozó éves kiadvány készítése, a következő tartalommal:

- a fejlődő és fejlett országok közötti export-importtal kapcsolatos statisztikai adatok,
- adatok a fejlődő országok termeléséről az UNIDO-nál elérhető információk alapján,
- piaci követelmények,
- új technológiák.

Az üzemszerű működés első időszaka: 1982–1985

Az INTIB megalapításának első 5 évében folyt előkészítő munka alapján az 1982–85. évi időszakban kiépítették az INTIB tevékenységét, elsősorban a technológiai és beruházási döntés-előkészítő szolgáltatásokat: létrehozták a technológiai információk szolgáltatóinak hálózatát, és megkezdték a regionális és nemzeti közvetítőpontok (focal point) kiépítését, amelyek segítségével lehetővé teszik a szükségleteknek fokozottan megfelelő információk cseréjét, valamint a technológiai információk könnyebb beszerzését és használatát a döntés-előkészítő folyamatok során.

Az INTIB a beruházással kapcsolatos döntési folyamatok technológiaszelektáló szakaszában előzetes elemző-értékelő tanulmányok készítésével vesz részt. A lehetséges technológiai változatok megismertetése és a közülük való választás segítése érdekében válogatott, elemzett és annotált információkat szolgáltat, a gyártási folyamatokról, a know-how-ról, a berendezések és gépek szállítóiról, a technológia kiválasztásához szükséges ismérvekről és paramétereikről, a technológiaátvétel feltételeiről, a K+F tevékenységről, az igénybe vehető tanácsadó szolgáltatásokról stb.

Az INTIB tájékoztató szolgálatához 1982–85 között 1300 kérdéssel fordultak. Ezek 43%-a gyártási folyamatokra, 33%-a berendezések és gépek szállítóira, 6%-a kutatási tevékenységre irányuló kérdés volt. A fő felhasználók a kis- és középvüzetek, kutató-fejlesztő intézetek, állami szervek, mérnöki tanácsadó cégek voltak.

Az igények kielégítése során az INTIB külső forrásokat is felhasznál, és több mint 200 online hozzáférhető adatbázissal tart fenn e célból kapcsolatokat.

A K+F tevékenység elősegítése és hasznosítása érdekében világméretű és regionális adattárakat publikáltak a kutató-fejlesztő helyekről és ezek tevékenységéről.

Negyedéves figyelő kiadványokat adtak ki olyan kiemelkedően fontos témákban, mint az új anyagok és technológiájuk, a mikroelektronika és a biotechnológia.

Több gyártmány előállításának alternatív technológiáit leíró összeállításokat (profilokat) adtak közre.

Helyszíni tanácsadást végeztek a világ fejlődő körzeteiben, ahol segítették a nemzeti és regionális ipari információs hálózatok – mint az INTIB-hálózat – elemeinek kiépítését.

Megszervezték a fejlesztést finanszírozó intézmények nemzetközi értekezletét, hogy ezzel elősegítsék a pénzintézetek technológiai információcsere-hálózatának létrehozását.

Intézkedéseket tettek az INTIB és más adatbázisok kapcsolatának fejlesztésére és az INTIB használatának bővítésére, korszerűsítésére, egyebek között olcsó, az információszolgáltatást gyorsító műholdas távközlési rendszer alkalmazására.

Kiadták a fejlődő országok ipari információs rendszereinek és szolgáltatásainak adattárát, és előkészítik a nemzeti ipari információs politika kiépítésére vonatkozó irányelvek közreadását.

Kezdeményezték a fejlődő országok ipari és technológiai információs központjainak létrehozásával és átszervezésével foglalkozó, a mini- és mikroszámítógépek, illetve szoftverjük kiválasztását is segítő irányelvek elkészítését.

Tervek 1986/87-re

Az INTIB az eddigi munkákra alapozva az 1986–87-es periódusra a következő főbb tevékenységeket tervezi:

- ◆ A kapcsolatok és az információcsere megerősítése az INTIB és az ipari információkat szolgáltató intézmények, ill. külső munkatársak között, ideértve a külső adatbázisokat is, az INTIB adatbázis bővítése érdekében.
- ◆ Az új technológiák fejlődő országokban való alkalmazásának trendjeivel, hatásaival és lehetőségeivel kapcsolatos információk gyűjtése, elemzése, annotálása és terjesztése.
- ◆ Információforrások összeállítása a folyamattechnológiák hozzáférhetőségéről válogatott ipari ágazatokban, ideértve a lejárt szabadalmakról szóló információkat. Ezekből az információkból létre kell hozni az INTIB egyik számítógépi adatbázisát, és lehetővé kell tenni gyors és könnyű, online keresésüket.
- ◆ A tanácsadó rendszer által gondozott szektorokban található K+F intézmények címjegyzékének korszerűsítése, bővítése és közreadása a K+F intézmények közös és együttműködésen alapuló kutató-fejlesztő munkákra vonatkozó megegyezések elősegítése érdekében, a párhuzamos munkák elkerülése és a kutatási eredmények gyorsabb kidolgozása érdekében. A fejlesztést célzó információs technológiákkal foglalkozó intézmények adattárának kiadása. A fejlődő országokban működő, energetikai berendezéseket gyártó cégek adattárának összeállítása.

- ◆ Negyedévenkénti technológiai figyelő kiadványok folyamatos megjelentetése a mikroelektronikáról, a génebeszetről és a biotechnológiáról, valamint az új alapanyagokról és technológiájukról. Negyedévenkénti INTIB-tájékoztatók kiadása a fejlődő országokbeli vállalkozók által keresett és elérhető fejlesztési forrásokról (know-how, licencek, közös vállalkozások) az ipari lehetőségek javítása érdekében; az információkezelés legfrissebb fejlesztési eredményeiről, továbbá az INTIB-közvetítőpontok tevékenységéről.
- ◆ Az INTIB és a felhasználók közötti kapcsolatok javítása érdekében az INTIB munkatársai igény alapján ad hoc helyszíni tanácsadó szolgáltatást látnak el, és rendszeres továbbképző tanfolyamokat szerveznek az INTIB-közvetítőpontok munkatársainak képzésére.
- ◆ Átfogó és naprakész irányelvek kidolgozása ipari és technológiai információk központok alapítására és megszilárdítására a fejlődő országokban.
- ◆ Kísérleti kapcsolat létrehozása kiválasztott INTIB-közvetítőpontok és az INTIB között alacsony költségű távközlési műholdrendszer alkalmazásával, az információtovábbító rendszer tökéletesítésére az INTIB tájékoztató szolgálatának keretében.

A hálózat és fejlesztésének koncepciója

A hálózat létrehozásának alapelve a közvetítőpontok közötti együttműködés. A hálózat az INTIB-közvetítőpontokból áll, amelyek olyan ipari és technológiai információszolgáltató szervezetek, kereskedelmi kamarák, iparági szövetségek, kis- és középvállalatok társulásai, nemzeti termelékenységközpontok, K+F központok, mérnöki tanácsadó cégek, fejlesztési bankok, technológiaátadást előmozdító szervezetek, a kutatási eredmények kereskedelmi forgalomba hozatalával foglalkozó ügynökségek stb., melyek aktívan részt vesznek az ipari információk szolgáltatásában, különösképp az ipari tájékoztató szolgálat munkájában. Minden részt vevő intézmény fontos szerepet játszik a hálózatban. A cserefolyamat és az együttműködés mozgatja a hálózatot, és a siker teljes mértékben az együttműködés kiterjesztésétől függ.

Az INTIB működésének eddigi időszakában az információforrások körének bővítésére és hálózat létrehozására törekedett, az INTIB és használói közötti információáramlás javítása érdekében. 5–5 országban 120 ipari és technológiai tanácsadással foglalkozó potenciális közvetítőpontot szemeltek ki.

Az INTIB-hálózathoz azok a közvetítőpontok tartoznak, amelyekkel a titkárság már elkezdte az ipari

témájú kérdések cseréjét. Ez azt jelenti, hogy az UNIDO elküldi e közvetítőpontokhoz a szakterületekre tartozó kérdéseket azzal, hogy közvetlen válaszokat küldjenek a kérdezőknek (másolattal tájékoztatva az UNIDO-t), cserébe pedig a közvetítőpontok elküldhetik az UNIDO-nak azokat a kérdéseket, amelyeket információforrás, szaktudás vagy lehetőség hiányában nem tudnak saját maguk megválaszolni, azzal, hogy elemzés, annotálás után az UNIDO válaszoljon közvetlenül az érdeklődőknek.

UNIDO adatbázisok

Az UNIDO adatbázisai a következők:

INTIB adatbázisok

- ◆ **INDIS** (*Industrial Information System; Ipari Információs Rendszer*)
Az UNIDO által létrehozott információk (műszaki jelentések, zárójelentések, elemző és értékelő tanulmányokat tartalmazó jelentések, ipari tanulmányok, az UNIDO konferenciáin elhangzott előadások, felszólalások stb.) adatai (cím és rövid kivonat) szerepelnek az adatbázisban, amely online rendszerben működik, az ipari fejlesztési fogalmak tezaszauruszával indexelve.
- ◆ **LINK** (*The On-line-Information-Key; Online kulcs az információhoz*)
Nem az UNIDO által előállított információk, mint pl. a kohászat, az ipari biomassza, a napenergia területén működő K+F intézmények, ipari információk központok adattárjai, ipari információk kérdésekre adott válaszok fájllai; egyes tárgykörök válogatott információit tartalmazó fájlok, technológiákat és berendezéseket szállítók fájllai. Az információkeresés online üzemmódban végezhető, kulcsszavak szerint.
- ◆ **TIES** (*Technological Information Exchange System; Technológiai információcsererendszer*)
A TIES a technológiaátadási egyezményekből gyűjtött információkat tartalmazó adatbázis. A rendszer zárt; ezek az információk csak a fejlődő országok azon állami intézményeinek, szervezeteinek vagy ügynökségeinek hozzáférhetőek, amelyek maguk is rendszeresen szolgáltatnak ilyen információkat a bizalmas kezelés, a viszonosság és a kölcsönös haszon alapján.

Egyéb UNIDO adatbázisok

- ◆ **INPRIS** (*Investment Promotion Information System; Beruházástámogató információs rendszer*)
Az INPRIS két számítógépes adatbázisból áll, nevezetesen a "Projektfájl"-ból és a "Beruházási fájl"-ból. Az előbbi számos ipari beruházási pro-

jekt részletes összefoglalását tartalmazza, az utóbbi az iparosodott és fejlődő országok számos állami és magánvállalatáról szóló információkat. E vállalatok alkalmasak és hajlandók arra, hogy részt vegyenek a fejlődő országok meghatározott ipari beruházási projektjeiben. Az adatbázist elsősorban a lehetséges beruházások azonosítására alkalmazzák, a fejlődő országok kéréseire válaszolva.

- ◆ **Az UNIDO statisztikai adatbázisa**
Ez az adatbázis a termelő szektorok statisztikai adatainak központi adatforrása. Információkat tartalmaz az adókról, a bruttó termelési értékről, a bérekről és a fizetésekről, a foglalkoztatottságról és a termelésről. Az adatok országok és iparágak szerint vannak csoportosítva. Az adatbázis jelenleg 80 országról tartalmaz információkat.
- ◆ **Ipari szakértői jegyzék**
Számítógépes nyilvántartás különböző ipari szektorok egyéni szakértőiről.
- ◆ **Vásárlások és szerződések adatbázisa**
Megrendelések, szerződések, eladók, gyártó cégek által közzétett gyártmánykatalógusok adatbázisa.
- ◆ **Külső adatbázisok**
A közös UNIDO–IAEA könyvtár számos bibliográfiai és faktografikus típusú adatbázishoz férhet hozzá különböző tárgykörökben. Több mint 200 adatbázis 40 millió rekordja vált elérhetővé. Például:
British Library Automated Information System (Nagy-Britannia)
Dialog (USA)
European Space Agency Information Retrieval Service (Olaszország)
QUESTEL/Télesystème (Franciaország)
Systems Development Corporation Search Services (USA)

Ezeket az adatbázisokat az INTIB igénybe veszi a feladatait szolgáló információkeresésre.

1985 szeptemberében az UNIDO önálló nemzetközi szervezetté alakult át. Az UNIDO információs tevékenységének tökéletesítésére terveket dolgoztak ki, amelyek megvitatására tanácsadó bizottságot hoztak létre. Ez a bizottság 1985. szeptember 22–26. között Bécsben részletesen megtárgyalta az UNIDO egészére vonatkozó információs koncepciót, és részletes ajánlásokat tett egy munkaterv kidolgozására.

Magyar részről úgy tűnik, hogy célszerű megvizsgálni az erre alkalmas intézmény(ek) közvetítőpontként való együttműködésének kérdését, továbbá egyes iparvállalatok technológiai információinak az INTIB-be való bevitelét, esetleg a Magyar Kereskedelmi Kamara közreműködésével.

Jánszky Lajos
(OMIKK)

Egy hasznos segédlet a nemzeti könyvtárból

Útmutató a könyvtári anyagok bejelentéséről / Irtva Berke Barnabásné, Kondor Imréné, Szilvássy Zoltánné ; Írta: Kondor Imréné, Sonnevend Péterl ; főszerk.: az Országos Széchényi Könyvtár. - Bp. : OSZK, 1985. - 73 p. ; 29 cm. - ISBN 963 200 2172

Az Országos Széchényi Könyvtár két központi katalógusa — a könyveké (KKK) és a külföldi folyóiratoké (KFKK) — hagyományos feladatának ellátása mellett folyamatosan szorgalmazza és módszer-tanilag is támogatja a könyvtári anyagok bejelentését, illetve a bejelentések színvonalának emelését. E törekvésüket bizonyítja ez az útmutató is, amely a bejelentési ismereteket foglalja össze, és tájékoztat a két központi katalógus működéséről és szolgáltatásairól.

A négy fő részre tagolódó kiadvány élén a bejelentésre vonatkozó *miniszeri rendelet* áll, s az első rész ennek bővebb, mondhatni: *végrehajtási magyarázatát* tartalmazza. Belőle megtudhatjuk, hogy *kinek, mit, hogyan és mikor kell bejelentenie*.

A *könyvek bejelentésével és a KKK munkájával* foglalkozik a második rész. Ez mindenekelőtt tömör összefoglalását adja mindannak, aminek hiánya vagy esetlegességei miatt nem lehet jó katalógust szerkeszteni sem saját könyvtárunkban, még kevésbé a központi katalógus kereteiben. Látszik, hogy a megszívlelendő pontokat az élet — a sanyarú hazai könyvtári valóság — diktálta. A bejelentés elkészítéséhez és a kériolapok helyes kitöltéséhez jól